

Predmet: Analiza poslovanja

Uvodni čas

mr Selma Demirović

e-mail kontakt: selma987@t-com.me

Konsultacije: srijeda od 10h do 12h
Kabinet 415/IV sprat

Osnovne informacije o predmetu

Naziv predmeta: Analiza poslovanja

Semestar: VI

ECTS: 10

Fond časova: 4P + 4V

Predmetni profesor: dr Milan Lakićević

Predmetni saradnik: mr Selma Demirović

Osnovna literatura:

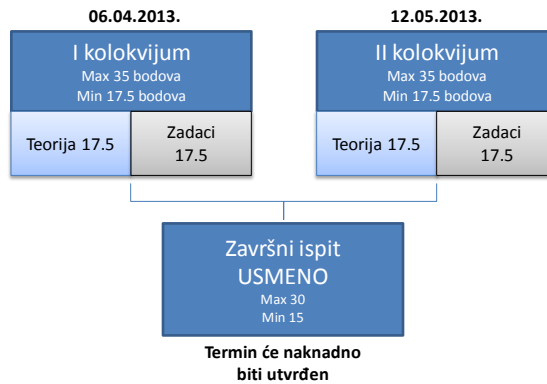
Naslov: Analiza finansijskih izvještaja

Autori: dr Jovan Rodić, dr Milan Lakićević, dr Gordana Vukelić, dr Mirko Andrić

Izdavač: Ekonomski fakultet Subotica

Godina izdanja: 2011

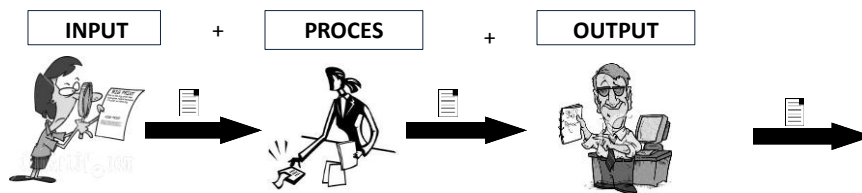
Struktura ocjene

Ne postoji uslov u okviru kolokvijuma u strukturi položenog testa.

Da se podsjetimo...

Šta je to računovodstveni proces?

Poslovna transakcija:

- 1) Stvarno nastala;
- 2) Vrijednosno izražena;
- 3) Dokumentovana;
- 4) Mijenja strukturu ili visinu imovine preduzeća;

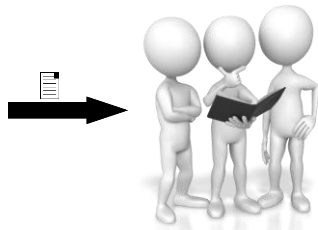
Knjigovodstveno obuhvatanje poslovnih transakcija

- Profesionalna;
- Zakonska;
- Interna regulativa.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI:

- 1) Bilans stanja (Izveštaj o finansijskoj poziciji);
- 2) Bilans uspjeha (Izveštaj o ukupnom rezultatu);
- 3) Izveštaj o novčanim tokovima;
- 4) Izveštaj o promjenama na kapitalu;
- 5) Napomene uz finansijske izvještaje.

Da se podsjetimo...

Korisnici

Interni (menadžment)

Eksterni
(investitori, kreditori, dobavljači,
država, javnost i td...)

ANALIZA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
u cilju donošenja poslovno - finansijskih odluka

Bavićemo se analizom:
- Bilansa stanja
(I kolokvijum – 9 radnih nedelja);
- Bilansa uspjeha, i
- Izvještaja o novčanim tokovima;
(II kolokvijum – 6 radnih nedelja).

Vježbe 1

Profesionalna regulativa

International Federation of Accountants (IFAC)

- 173 članice iz 129 zemalja

- 28 IAS (MRS)
- 13 IFRS (MSFI)

International Standards
of Auditing

- 36 ISA

International Financial Reporting Standards

IASB (International Accounting Standards Board) odgovoran za uvođenje i izmjene Standarda.

International Standards of Auditing

IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) odgovoran za uvođenje i izmjene Standarda.

Code of Ethics for Professional Accountants

IEASB (International Ethics Standards Board for Accountants) odgovoran za uvođenje i ovog Kodeksa.

Vježbe 1

Zakonska regulativa

- Zakon o računovodstvu i reviziji Crne Gore

Član 3

(1) Pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po **Međunarodnim računovodstvenim standardima (IAS)**, odnosno po **Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (IFRS)**, koje je proglasio IASB i usvojio i objavio nadležni organ koji je od odgovarajućeg organa **Međunarodne federacije računovođa (IFAC)** dobio pravo na prevod i objavljivanje.

(2) Revizija i prezentiranje finansijskih iskaza vrši se po Međunarodnim standardima za reviziju (MSR), koji su proglašeni od strane IAASB, kao tijela Međunarodne federacije računovođa (IFAC), a koje je usvojio i objavio nadležni organ.

- Zakon o privrednim društvima Crne Gore

Kvalitativne karakteristike finansijskih izvještaja

Da bi finansijski izvještaji bili dobra osnova za poslovno odlučivanje neophodno je da zadovolje određene determinante kvaliteta opisane u Konceptualnom okviru za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja.

Fundamentalne:

POUZDANOST

RELEVANTNOST

Unapređujuće:

BLAGOVREMENOST

RAZUMLJIVOST

UPOREDIVOST

PROVJERLJIVOST

TRANSPARENTNOST

Predmet: Analiza poslovanja

Bilans stanja

mr Selma Demirović

e-mail kontakt: selma987@t-com.me

Konsultacije: srijeda od 10h do 12h
Kabinet 415/IV sprat

Da se podsjetimo Bilansa stanja...

... Prikazuje stanje imovine preduzeća **na određeni dan.**

Aktiva		Bilans stanja na dan xx.xx.xxxx.	Pasiva
IMOVINA			IZVORI IMOVINE
Materijalni položaj preduzeća;			Finansijski položaj preduzeća;

Obzirom da Bilans stanja prikazuje istu imovinu posmatranu sa dva različita aspekta (pojavnog oblika i izvora finansiranja) važi pravilo da je:

$$\mathbf{AKTIVA = PASIVA}$$

Bilans stanja

Bilans stanja na dan xx.xx.xxxx.	
Aktiva	Pasiva
 Imovina: Poslovni objekat 150.000 €	Sopstveni kapital: 100.000€ + Obaveze: Dugoročni kredit 50.000 €

Vježbe 1

Kako dijelimo aktivu i pasivu bilansa stanja?

Bilans stanja na dan xx.xx.xxxx.	
Aktiva	Pasiva
STALNA IMOVINA: Imovina koja se koristi u poslovnom procesu u periodu dužem od jedne godine dana. 	SOPSTVENI KAPITAL: Vrijednost kapitala koju su vlasnici unijeli u preduzeće i stavili je u upotrebu na neograničen vremenski period.
OBRTNA IMOVINA: Sredstva koja se u cjelosti utroše u jednom ciklusu procesa reprodukcije. 	POZAJMLJENI KAPITAL (OBAVEZE): Kapital koji preduzeću stoji na raspolaganju u ograničenom vremenskom periodu, i za koji po pravilu mora da plati određenu cijenu – kamatu.

AKTIVA = PASIVA

Vježbe 1

Da se podsjetimo pozicija Bilansa stanja...

Bilans stanja na dan xx.xx.xxxx.	
Aktiva	Pasiva
<p>A) Stalna imovina</p> <p>a. Nematerijalna ulaganja (gudvil, patenti, licence, koncesije...)</p> <p>b. Materijalna imovina (nekretnine, postrojenje i oprema)</p> <p>c. Dugoročni finansijski plasmani (učešća u kapitalu, dati dugoročni krediti);</p> <p>B) Obrtna imovina</p> <p>a. Zalihe (materijal, nedovršena proizvodnja, gotovi proizvodi, roba...)</p> <p>b. Kratkoročna potraživanja (kupci, kratkoročni finansijski plasmani)</p> <p>c. Gotovina i got. ekvivalenti (blagajna, čekovi, novac na tekućem računu);</p>	<p>A) Sopstveni kapital</p> <p>a. Osnovni kapital (zavisno od pravne forme preduzeća)</p> <p>b. Rezerve (emisiona premija, statutarne rezerve, zakonske rezerve, revalorizacione rezerve i dr.)</p> <p>c. Neraspoređena dobit tekuće godine; prethodnih godina;</p> <p>d. Gubitak tekuće godine; prethodnih godina;</p> <p>B) Obaveze</p> <p>a. Dugoročne obaveze (dugoročni krediti...)</p> <p>b. Kratkoročne obaveze (dobavljači, kratkoročni krediti, obračunate obaveze);</p>

Aktivno-pasivni računi

Računi koji mogu imati karakter i aktivnih i pasivnih računa su računi: Kupci i Dobavljači.

Kupci su, po pravilu, aktivni račun (naši dužnici). U situaciji da se neki kupac pretplati, postaje Kupac-povjerilac (naša obaveza) i samim tim pasivni račun.

Dobavljači su, po pravilu, pasivni račun (naši povjerioci). U situaciji da mi nekom kupcu platimo više nego što treba, postaju naši dužnici (naše potraživanje) i samim tim aktivni račun.

Korektivni računi

Računi koji ispravljaju (koriguju) stanje postojećih računa predstavljaju korektivne račune.

Primjeri korektivnih računa: Ispravka vrijednosti osnovnih sredstava, Ispravka vrijednosti potraživanja (sumnjivih, spornih, mjeničnih), i sl...

Gubitak je KOREKTIVNI RAČUN sopstvenog kapitala! (smanjuje sopstveni kapital)

Pravila knjiženja na računima Bilansa stanja – aktivni računi

Duguje	Aktivni računi	Potražuje
Početno stanje		
Sva povećanja (+)		Sva smanjenja (-)
		Krajnje stanje

Saldo računa iz tehničkih razloga upisujemo na strani Potražuje. Porijeklo salda je od strane Duguje, pa je **saldo aktivnih računa Dugovni**.

Vježbe 1

Pravila knjiženja na računima Bilansa stanja – pasivni računi

Duguje	Pasivni računi	Potražuje
		Početno stanje
Sva smanjenja (-)		Sva povećanja (+)
Krajnje stanje		

Saldo računa iz tehničkih razloga upisujemo na strani Duguje. Porijeklo salda je od strane Potražuje, pa je **saldo pasivnih računa Potražni**.

Vježbe 1

PROSTA RAČUNOVODSTVENA JEDNAČINA

$$\begin{aligned} & \text{Aktiva} = \text{Pasiva} \\ & \text{Imovina (Sredstva)} = \text{Sopstveni kapital} + \text{Obaveze} \\ & \text{Stalnimovina} + \text{Obrtna imovina} = \text{Sopstveni kapital} + \text{Obaveze} \end{aligned}$$

Ista imovina je posmatrana sa dva aspekta: lijeva strana je pojavni oblik imovine, a desna strana izvori finansiranja te imovine!

Vježbe 1

Primjer 1:

Ukoliko je imovina preduzeća na 01.01.2012.godine 60.000€, a finansirana je u odnosu 4:1 u korist sopstvenog kapitala, i ukoliko se u toku mjeseca januara imovina povećala za 20.000 €, a sopstveni kapital ostao isti, izračunajte visinu obaveza na 31.01.2012. godine?

Na 01.01.2012. godine:

Imovina = Sopstveni kapital + Obaveze

60.000€ = SK + O

Sopstveni kapital = 4 x Obaveze

60.000 € = (4 x Obaveze) + Obaveze

60.000 € = 5 x Obaveze

Obaveze = 60.000 € : 5 = 12.000 €

Sopstveni kapital = 12.000 € x 4 = 48.000 €

Na 31.01.2012. godine:

Imovina = 60.000 € + 20.000 € = 80.000 €

Sopstveni kapital = 48.000 €

Obaveze = 80.000 € - 48.000 € = 32.000 €

Vježbe 1

Primjer 2:

Sastaviti **Bilans stanja** na osnovu sljedećih pozicija:

Kratkoročni krediti 1.000 €, Obaveze za zarade 10.000 €, Kratkoročne HOV 5.000 €, Zakonske rezerve 4.000 €, Nekretnine 50.000 €, Ispravka vrijednosti nekretnina 10.000 €, Akcijski kapital obične akcije 60.000 €, Zalihe robe 17.000 €, Tekući račun 13.000 €, Dobavljači 8.000 €, Kupci 5.000 €, Učešća u kapitalu 3.000 €.

Vježbe 1

Bilans stanja			
Aktiva		Pasiva	
Stalna imovina	43,000	Kapital	64,000
Nekretnine	50,000	Zakonske rezerve	4,000
IV nekretnina	(10,000)	Aksijski kapital - obične akcije	60,000
Učešća u kapitalu	3,000		
Obrtna imovina	40,000	Obaveze	19,000
Kratkoročne HOV	5,000	Kratkoročni krediti	1,000
Zalihe robe	17,000	Obaveze za zarade	10,000
Tekući račun	13,000	Dobavljači	8,000
Kupci	5,000		
Ukupna aktiva	83,000	Ukupna pasiva	83,000

Prosta računovodstvena jednačina

Aktiva	Bilans stanja	Pasiva
Stalna imovina		Sopstveni kapital
+		+
Obrtna imovina		Obaveze

$$\text{AKTIVA} = \text{PASIVA}$$

$$\text{Imovina} = \text{Sopstveni kapital} + \text{Obaveze}$$

Jednakost imovine s jedne strane, i sopstvenog kapitala i obaveza s druge strane znači da je svaka obaveza preduzeća pokrivena imovinom.

Kada obaveze neće biti pokrivena imovinom!?

Vježbe 2

Primjer

Na osnovu datih podataka ustanoviti odnos između imovine i obaveza:
 Osnovni kapital je 150.000€, Rezerve 20.000€, Obaveze su 250.000€ i Gubitak 180.000€.

Prosta računovodstvena jednačina:

$$\begin{aligned} \text{Imovina} &= \text{Sopstveni kapital} + \text{Obaveze} \\ \text{Imovina} &= (\text{Osnovni kapital} + \text{Rezerve} - \text{Gubitak}) + \text{Obaveze} \\ \text{Imovina} &= (150.000 + 20.000 - 180.000) + 250.000 \\ \text{Imovina} &= -10.000 + 250.000 \\ \text{Imovina} &= 240.000 \text{ €} \end{aligned}$$

Prema tome, imovina neće biti dovoljna da pokrije obaveze preduzeća, ukoliko je **ostvareni gubitak veći od sopstvenog kapitala preduzeća.**

Sopstveni kapital jeste garantna supstanca za povjerioce. Sve do momenta dok ne bude manji od gubitka preduzeća, imovinom se mogu pokriti obaveze.

Imovina preduzeća

Iako bilans stanja prikazuje imovinu preduzeća na određeni dan, bilansna imovina nije uvijek jednaka stvarnoj imovini preduzeća. Zato razlikujemo:

- A) Bruto imovinu preduzeća;
- B) Bilansnu imovinu preduzeća;
- C) Čistu (neto) imovinu preduzeća;
- D) Imovinu preduzeća.

•**BRUTO IMOVINA** je zbir imovinskih dijelova iskazanih na strani aktive. To je zbir aktive umanjen za korekcije aktivnih računa (ukoliko se nalaze na strani pasive), odnosno korekcije pasivnih računa (ukoliko se nalaze na strani aktive).

Primjeri korekcija: Ispravke vrijednosti nekretnina ili opreme, Ispravke vrijednosti potraživanja, Ispravke vrijednosti obaveza, Gubitak i dr.

Primjer – bruto imovina preduzeća

Na osnovu datog bilansa stanja utvrditi bruto imovinu preduzeća:

Bilans stanja			
Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	30,000	Kapital	50,000
Oprema	35,000	Osnovni kapital	40,000
IV opreme	(5,000)	Rezerve	10,000
Obrtna imovina	26,000	Obaveze	6,000
Roba na zalihama	8,000	Kratkoročni kredit	4,000
Tekući račun	13,000	Dobavljači	2,000
Gubitak	5,000		
Ukupna aktiva	<u>56,000</u>	Ukupna pasiva	<u>56,000</u>

Ukupna aktiva je 56.000€. Međutim, bruto imovina preduzeća je manja od ukupne aktive za korekcije aktivnih računa na strani pasive, odnosno, korekcije pasivnih računa na strani aktive. U ovom slučaju, GUBITAK je korekcija pasivnog računa na strani aktive, pa je bruto imovina manja od vrijednosti aktive za iznos datog gubitka.

$$\text{BRUTO IMOVINA} = \text{AKTIVA} - \text{GUBITAK} = 56.000 - 5.000 = 51.000$$

Primjer – bruto imovina preduzeća

Na osnovu datog bilansa stanja utvrditi bruto imovinu preduzeća:

Bilans stanja			
Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	30,000	Kapital	45,000
Oprema	35,000	Osnovni kapital	40,000
IV opreme	(5,000)	Rezerve	10,000
		Gubitak	(5,000)
Obrtna imovina	21,000	Obaveze	6,000
Roba na zalihama	8,000	Kratkoročni kredit	4,000
Tekući račun	13,000	Dobavljači	2,000
Ukupna aktiva	<u>51,000</u>	Ukupna pasiva	<u>51,000</u>

Ukupna aktiva je 51.000€. Bruto imovina je manja od aktive za korekcije aktivnih računa na strani pasive, odnosno, za korekcije pasivnih računa na strani aktive. Međutim, nemamo nijednu takvu korekciju (korekcije aktivnih računa su na strani aktive, a korekcije pasivnih računa na strani pasive), pa je u ovom slučaju:

$$\text{BRUTO IMOVINA} = \text{AKTIVA} = 51.000$$

Primjer – bruto imovina preduzeća

Na osnovu datog bilansa stanja utvrditi bruto imovinu preduzeća:

Bilans stanja			
Aktiva		Pasiva	
Oprema	35,000	Osnovni kapital	40,000
Nekretnine	15,000	Rezerve	10,000
Roba na zalihama	8,000	Mjениčne obaveze	4,000
Tekući račun	13,000	Dobavljači	2,000
IV mjeničnih obaveza	3,000	IV opreme	23,000
Gubitak	5,000		
Ukupna aktiva	79,000	Ukupna pasiva	79,000

Ukupna aktiva je 79.000€.

Korekcije aktive u pasivi su: IV opreme = 23.000

Korekcije pasive u aktivi su: IV mjeničnih obaveza = 3.000 i Gubitak = 5.000

Pa je:

$$\text{BRUTO IMOVINA} = \text{AKTIVA} - \text{korekcije aktive u pasivi} - \text{korekcije pasive u aktivi} = \\ = 79.000 - 23.000 - (3.000 + 5.000) = 48.000$$

Imovina preduzeća

- **BRUTO IMOVINA** je zbir imovinskih dijelova iskazanih na strani aktive. To je zbir aktive umanjenoj za korekcije aktivnih računa (ukoliko se nalaze na strani pasive), odnosno korekcije pasivnih računa (ukoliko se nalaze na strani aktive).

$$\text{Bruto imovina} = \text{Aktiva} - \text{Korekcija aktive u pasivi} - \text{Korekcije pasive u aktivi}$$

- **BILANSNA IMOVINA** jednaka je bruto imovini preduzeća, dakle, ukupnoj aktivi umanjenoj za korekcije aktive u pasivi, odnosno korekcije pasive u aktivi.

$$\text{Bilansna imovina} = \text{Bruto imovina}$$

- **ČISTA (NETO) IMOVINA, tj. NETO AKTIVA** jednaka je bruto imovini preduzeća umanjenoj za obaveze preduzeća. Ta razlika je jednaka sopstvenom kapitalu preduzeća.

$$\text{Neto imovina} = \text{Bruto imovina} - \text{Obaveze} = \text{Sopstveni kapital}$$

- **IMOVINA PREDUZEĆA** jednaka je bruto imovini uvećanoj za latentne rezerve i umanjenoj za skrivene gubitke.

$$\text{Imovina preduzeća} = \text{Bruto imovina} + \text{Latentne rezerve} - \text{Skriveni gubici}$$

Primjer – neto imovina preduzeća

Na osnovu podataka utvrditi koliko iznosi neto imovina preduzeća:

Bilans stanja			
Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	30,000	Kapital	50,000
Oprema	35,000	Osnovni kapital	40,000
IV opreme	(5,000)	Rezerve	10,000
Obrtna imovina	26,000	Obaveze	6,000
Roba na zalihama	8,000	Kratkoročni kredit	4,000
Tekući račun	13,000	Dobavljači	2,000
Gubitak	5,000		
Ukupna aktiva	<u>56,000</u>	Ukupna pasiva	<u>56,000</u>

$$\text{Bruto imovina} = \text{aktiva} - \text{gubitak} = 56.000 - 5.000 = 51.000$$

$$\text{Neto imovina} = \text{bruto imovina} - \text{obaveze} = 51.000 - 6.000 = 45.000$$

Vježbe 2

Latentne rezerve

Latentne rezerve nastaju ili potcijenjenjem aktive ili precijenjenjem pasive (obaveza). Posledica toga je manji periodični finansijski rezultat u bilansu uspjeha.

Objašnjenje na primjeru:

Na strani aktive, u dijelu obrtne imovine, imali smo potraživanje od inostranih kupaca u iznosu od 1.000€ (1.000\$). Očekujemo da će doći do promjene kursa u budućem periodu, tako da nećemo naplatiti 1.000€, već 900€, i na dan bilansiranja potraživanje iznosi 900€ (100€ će biti finansijski rashod). To znači da u momentu bilansiranja imamo latentne rezerve u iznosu od 100€, jer se na dan naplate može desiti da ćemo naplatiti početnih 1.000€.

Prema tome, latentne rezerve uvećavaju stvarnu imovinu preduzeća, odnosno, ukoliko postoje latentne rezerve, bruto (bilansna) imovina je manja od stvarne imovine preduzeća za iznos datih rezervi.

Vježbe 2

Skriveni gubici

Skriveni gubici nastaju ili precijenjivanjem aktive ili potcijenjivanjem pasive (obaveza). Posljedica toga je veći periodični finansijski rezultat u bilansu uspjeha.

Objašnjenje na primjeru:

U okviru aktive su bilansirane zalihe gotovih proizvoda po cijeni koštanja koja iznosi 10.000€, dok je njihova prodajna vrijednost na tržištu 8.000€. Ukoliko bilansiramo zalihe po cijeni koštanja (10.000 €), u bilansu stanja se krije gubitak od 2.000 €, jer zalihe ne možemo prodati za više od 8.000 €. Prema tome, na dan bilansiranja, finansijski rezultat preduzeća je veći nego što bi to stvarno trebao da bude.

Skriveni gubici umanjuju stvanu imovinu preduzeća, odnosno, ukoliko postoje skriveni gubici bruto imovina preduzeća je veća od stvarne imovine za iznos skrivenih gubitaka.

Primjer – imovina preduzeća

Na osnovu datih podataka utvrditi koliko iznosi bruto imovina, neto imovina i imovina preduzeća:

Oprema 10.000, IV opreme 2.000, Osnovni kapital 40.000, Rezerve 2.000, Gubitak 8.000, Roba 25.000, Mjениčne obaveze 9.000, Ispravka vrijednosti mjениčnih obaveza 3.000, Tekući račun 7.000, Latentne rezerve 5.000, Skriveni gubici 1.000.

Bruto imovina = Oprema – IV opreme + Roba + Tekući račun = 10.000 – 2.000 + 25.000 + 7.000 = **40.000**

Neto imovina = Bruto imovina – Obaveze = 40.000 – Mjениčne obaveze – IV mjениčnih obaveza = 40.000 – 6.000 = **34.000**

Imovina preduzeća = Bruto imovina + Latentne rezerve – Skriveni gubici = 40.000 + 5.000 – 1.000 = **44.000**

Primjer - Imovina preduzeća

Imovina preduzeća je 82.000€. Latentne rezerve su 2.000€, a skriveni gubici 1.000€. Bruto imovina preduzeća je tri puta veća od neto imovine. Koliko iznosi neto obaveze preduzeća?

$$\text{Imovina preduzeća} = \text{Bruto imovina} + \text{Latentne rezerve} - \text{Skriveni gubici}$$

$$82.000 = \text{Bruto imovina} + 2.000 - 1.000 = \text{Bruto imovina} + 1.000$$

$$\text{Bruto imovina} = 82.000 - 1.000 = 81.000$$

$$\text{Bruto imovina} = \text{Neto imovina} \times 3$$

$$81.000 = \text{Neto imovina} \times 3$$

$$\text{Neto imovina} = \text{Bruto imovina} : 3 = 81.000 : 3 = 27.000$$

$$\text{Obaveze} = \text{Bruto imovina} - \text{Neto imovina} = 81.000 - 27.000 = 54.000$$